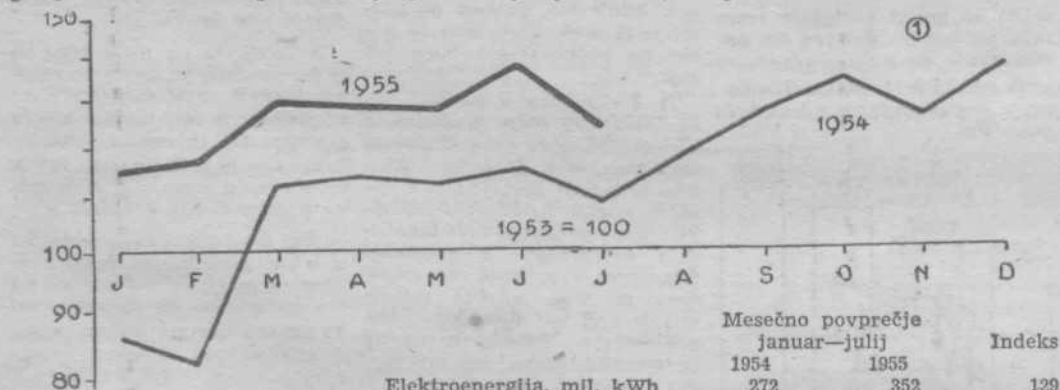

NAŠE GOSPODARSTVO

GIBANJE INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE

Splošni indeks industrijske proizvodnje po mesecih

Iz grafikona je razvidno, kako industrijska proizvodnja neprestano raste visoko iznad nivoja leta 1953, v letu 1955 pa raste in se giblje v prvem polletju zelo visoko nad nivojem proizvodnje v istem razdobju leta 1954 (za skupno 21%, kar pomeni izraženo v indeksu 121). Določen padec od junija na julij je sezonskega značaja in se ponavlja vsako leto (letni dopusti in glavno obdobje popravil). Kako se giblje proizvodnja po posameznih proizvodih, se vidi jasno iz spodnje tabele, v kateri vzporedimo povprečno mesečno proizvodnjo januar—julij 1954 z letošnjim letom.

(Tanjša linija označuje gibanje proizvodnje v letu 1954, debelejša v letu 1955)

Umetno vzdizovanje visokih cen liste

Telefonske aparate smo začeli praktično proizvajati leta 1949. Danes pa jih proizvajajo že tri podjetja: »Nikola Tesla« v Zagrebu, »Mihajlo Pupin« v Beogradu in »Iskra« v Kranju, in to iz domačega materiala. Razen telefonskih central in naprav proizvajajo tudi avtomatske, induktorske ter poljske telefonske aparate. V letu 1954 smo proizvedli prav toliko telefonskih aparatov, kolikor jih je bilo v letu 1935 instaliranih.

Proizvodnja se je gibala takole:

Leto	Število aparatov
1949	6.000
1950	4.000
1951	5.250
1952	20.000
1953	33.000
1954	47.000

Nadaljnji razvoj stremi za tem, da se poveča proizvodnja, ker so potrebe večje od števila instaliranih telefonskih aparatov, ki so zato preobremenjeni. Tako je na primer leta 1948 prišlo na vsak instalirani telefon 1.380 razgovorov, leta 1952 pa že 1.730 razgovorov.

F.

Razdelitev dohodka podjetij jugoslovanskih železnic

Z »Odločbo o razdelitvi skupnega dohodka železniških transportnih podjetij« in z »Uredbo o plačah delavcev in uslužbencev teh podjetij« je sistem razdelitve dohodka podjetij jugoslovanskih železnic in plač osebja teh podjetij prilagojen splošnim predpisom, izdanim

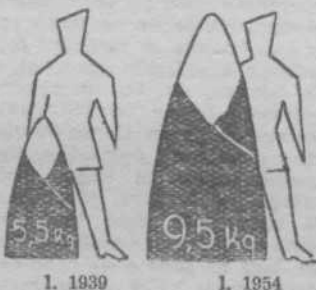
Elektroenergija, mil. kWh
Premog, tisoči ton
Surova nafta, ton
Predelava nafte, ton
Surovo železo, ton
Surovo jeklo, ton
Elektrolitni baker, ton
Svinec, ton
Cement, tisoči ton
Zveplena kislina, ton
Umetno gnojilo, ton
Poljedelski stroji, ton

Rezana gradnja, tisoči m³
Papir in karton, ton
Bombažne tkanine, tisoči m²
Vollene tkanine, tisoči ton
Obutev, tisoči parov

Mesečno povprečje januar—julij	Indeks
1954	1955
272	352
1.080	1.231
16.569	21.237
51.373	61.627
25.577	40.202
49.460	68.050
2.052	1.914
5.103	6.395
114	126
5.001	6.262
7.925	16.152
737	1.069
157	155
4.993	5.404
13.373	14.435
1.486	2.142
1.038	1.238

PROIZVODNJA BLAGA ZA ŠIROKO POTROŠNJO

Raven proizvodnje industrijskega blaga za široko potrošnjo je bila v preteklem obdobju tega leta precej višja kakor v istem obdobju lanskega leta. Posebno je porasla proizvodnja obleke in obutve. Bombažnih tkanin smo na primer v prvih šestih mesecih tega leta proizvedli okoli 89,5 milijona kvadratnih metrov, dočim je lanskega leta proizvod-

Potrošnja sladkorja na prebivalca v letu 1954 v primerjavi s predvojno potrošnjo

nja v istem obdobju znašala okoli 81,7 milijona kvadratnih metrov. Proizvodnja volnenih tkanin se je dvignila od 9 milijonov kvadratnih metrov, kolikor je znašala v prvi polovici lanskega leta, na 13,3 milijona v letošnjem prvem polletju. Blaga iz umetne svile od 3,8 na 6,3 milijona kvadratnih metrov itd. Proizvodnja usnjene obutve se je dvignila od 2,6 milijona parov v lanskem prvem polletju na 3,3 milijona parov v istem obdobju tega leta, gumijaste obutve pa od 3,8 na 4,3 milijona parov itd.

V živilski industriji je posebno povečana proizvodnja testenin (za 4.134 tone) in jedilnega olja (za 2.310 tone). Razen tega se je v letošnjem letu posebno povečala potrošnja sladkorja in masti.

Kar se tiče industrijskih proizvodov za široko potrošnjo, je potrebno naglasiti povečanje proizvodnje v elektroindustriji, električnih naprav za gospodinjstvo, žarnic itd.

Kljub precejšnjemu povečanju proizvodnje se blago za osebno potrošnjo zelo dobro prodaja, kar omogoča občutni porast dohodkov prebivalstva. Za sedaj ne razpolagamo s podatki o gibanju potrošnje v tem letu po kategorijah prebivalstva. Po gibanju dohodkov prebivalstva lahko zaključujemo, da v letošnjem letu potrošnja nekoliko hitreje raste pri kmetijskem prebivalstvu in pri obrtnikih, kakor pa pri delavcih in uslužbenih.

Kiro Gligorov

GIBANJE GOSPODARSTVA V L. 1955

Najbolj splošno sliko o gibanju gospodarstva bi nam dal pregled podatkov o proizvodnji, zaposlenosti in proizvodnosti dela. Če proizvodnja raste, če se obseg zaposlenih povečuje ob ugodnem gibanju proizvodnosti dela — razpolaga skupnost s povečano količino blaga, dohodki zaposlenih rastejo, v proizvodnji in prometu blaga je udeleženo večje število delavcev in uslužbenec, kar prispeva k splošnemu povečanju nacionalnega dohodka.

Preglejmo te osnovne podatke: Skupna proizvodnja (industrija, gozdarstvo in gradbeništvo — brez kmetijstva) je v šestih mesecih letošnjega leta narasla za 22 odstotkov v primerjavi s prvopoločico lanskega leta, dočim se je sama industrijska proizvodnja povečala za 23 odstotkov. To je nedvomno velik skok, ki ga ni pričakovati vsako leto. Šele tedaj, če upoštevamo, da je ta porast samo nadaljevanje vzpona, ki se je začel 1953. leta in ki trajaja neprekinjeno že dve leti in pol, dobimo predstavo o bistvenih spremembah v naši indus-

strijski proizvodnji. Številčni prikaz triletnega gibanja industrijske proizvodnje — če vzamemo za osnovo leto 1952 — nam daje tole slike (indeksi)

1952	100
1953	111
1954	127
1955 (6 mes.)	140

V dveh letih in pol se je industrijska proizvodnja povečala za 40 odstotkov. Take spremembe se morajo nujno ugodno odraziti na razvoju ostalih gospodarskih področij, kot tudi na stopnji življenjske ravni in sposobnosti naše države, da se dalje razvija, da vlaga v nove proizvodne sile.

Podatki o proizvodnji prikazujejo znatno povečani obseg industrijskega blaga. Toda za naše nadaljnje ocene gospodarskega gibanja je važno ugotoviti sestav (strukturo) tega blaga. Ali gre pretežno za investicijsko, potrošno blago, ali pa za blago, ki je namenjeno za nadaljnjo proizvodnjo (surovine, pomožni material). Če znova vzamemo za osnovo primerjave leto 1952, dobimo tole sliko: (indeksi)

	1952	1953	1954	1955 (I. polletje)
1. Sredstva dela	100	130	135	139
2. Material za reprodukcijo	100	108	124	141
3. Potrošno blago	100	113	130	136

Kot je znano, je po vojni zaradi hitrega procesa industrializacije prišlo do velikega porasta proizvodnje sredstev dela. Medtem ko je proizvodnja potrošnega blaga do leta 1952 porasla za 42 odstotkov, se je proizvodnja sredstev dela povečala za 482 odstotkov. To je tudi razumljivo, saj vemo, da je v industriji predvojne Jugoslavije prevladovala lahka industrija, dočim je bilo treba skoraj celotno investicijsko opremo uvažati. Ta odnos se je, kot vidimo, že do leta 1952 temeljito spremenil. Od leta 1952 ima gibanje proizvodnje znatno enakomernjšo strukturo. Glede na porast zaposlenih v gospodarstvu v zadnjih dveh letih (1953 in 1954) za okrog 250 tisoč, je ta tendenca popolnoma ugodna in pricha o skladnejšem razvoju proizvodnje. Sestav proizvedenega blaga je potemtakem tak, da omogoča porast tako osebne kot investicijske potrošnje.

Tak razvoj proizvodnje omogoča tudi porast zaposlenosti v gospodarstvu. V letu 1953 se je zaposlilo v gospodarstvu 83.000 novih delavcev in uslužbenec,

v letu 1954 celo 163.000, a v pol leta 1955 je bilo samo v industriji 97.000 novih delavcev in uslužbenec. Čeprav za ostala področja primanjkujejo podatki, lahko s gotovostjo trdimo, da bo glede na večjo dinamiko zaposlovanja v drugem polletju, lanskega letnega obsega zaposlitve v gospodarstvu dosežen. Tak letni prirastek novozaposlenih, ne računajoč novozaposlene izven gospodarstva, presega letni prirastek aktivnega prebivalstva in omogoča postopno odvajanje odvečne delovne moči z vasi. (Letni prirastek skupnega prebivalstva znaša 280 do 300.000, od tega se računa 46,3 odstotka aktivnega prebivalstva). Ugodna tendenca glede zaposlenosti prebivalstva se torej nadaljuje tudi v letu 1955.

Čeprav dejstvo porasta zaposlenosti samo po sebi smatramo kot pozitivno, ga lahko bolj popolnoma ocenimo šele takrat, ko proučimo tendence v proizvodnosti dela. Če opazujemo to gibanje od leta 1952 dalje, odkrijemo naslednje tendence v gibanju proizvodnosti dela (indeksi):

	1952	1953	1954	1955 (I. pol.)
1. Proizvodnja, (skupna, brez kmetijstva)	100	114	129	136
2. Industrija	100	111	127	140
Zaposlenost:				
1. v proizvodnji (skupni)	100	107	120	128
2. v industriji	100	106	121	133

Gornje številke kažejo stalno povečanje proizvodnosti dela, pri čemer je bila ta tendenca v letu 1954 nekoliko počasnejša, kar se razlaga s sistemom nagrajevanja v gospodarstvu, ki je bil v tem letu neugoden za vzpodbujanje proizvodnosti dela. Da bi bila ocena bolj realna, je treba upoštevati, da je v tem letu začelo obratovati precejšnje šte-

vilo novih tovarn, ki s svojimi sodobnimi stroji omogočajo porast proizvodnosti dela. To dokazuje, da bi bil ob boljši organizaciji in uspešnejšem izkoriščanju sredstev proizvodnje porast lahko še večji.

Tak porast proizvodnje in zaposlenosti je izzval odgovarjajoči porast prometa in izmenjavo blaga.